

**ОРГАНІЗАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ПІДПРИЄМСТВА:
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ В УМОВАХ
ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН**

Смирнова Н. В.

*кандидат економічних наук, викладач,
голова циклової комісії менеджменту та логістики
ВСП «Криворізький фаховий коледж
Національного авіаційного університету»
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл., Україна*

За сучасних організаційно-економічних умов розвитку світового господарства кожне підприємство являє собою відкриту систему, яка для досягнення максимального ефекту виробничо-господарської діяльності повинна активно взаємодіяти з оточуючим ринковим середовищем. Ця взаємодія зумовлена необхідністю пошуку матеріально-сировинної бази, наймом кваліфікованих працівників, аналізом комплексу маркетингу конкурентів і нормативно-правової бази діяльності підприємства. Крім того, забезпечити виробничий процес ресурсами власного виробництва практично не можливо. Навіть малі сільськогосподарські підприємства повинні проводити закупівлі посівного матеріалу, молодняка тварин і добрив. Натуральне господарство як замкнена економічна одиниця може існувати лише за умови використання обмеженої кількості ресурсів і готових речей, вироблених таким господарством. Сучасні ж умови глобалізації і технологізації суспільно-економічних відносин на фоні зростаючих потреб населення висувають якісно нові вимоги до організації виробничих процесів, а саме зростання масштабів виробництва товарно-матеріальних цінностей, досягти чого не можливо на основі використання обмеженої кількості виробничих фондів. В той самий час автоматизація і технологізація виробничих відносин сприяє зменшенню чисельності персоналу і збільшенню кваліфікаційних вимог до решти працівників.

Окрім того, зростання конкуренції між товаровиробниками зумовлює виникнення необхідності постійного вдосконалення технології виробництва, якісного складу персоналу, засобів і предметів праці з метою покращення споживчих властивостей кінцевого

продукту. Даний підхід є дещо спрощеним, але його використання в цілому дозволяє покращити конкурентоспроможність підприємства, що є визначальним показником його діяльності.

Оскільки підприємство як первинна ланка будь-якої сучасної економічної системи є системою відкритою, не слід забувати про його безпосередню взаємодію із зовнішнім організаційним оточенням, яке, по-суті, і визначає параметри його внутрішнього середовища. Так, ринкове оточення підприємства визначає моду на ті чи інші товари, що спонукає підприємства-виробників шукати шляхи задоволення відповідного попиту, виготовляючи їх у відповідності із запитами ринку і із врахуванням власних технологічних можливостей, що, у певній мірі, теж залежить від тенденцій зовнішнього середовища, а саме, розвитку технологічного ринку, який представлений підприємствами-розробниками інноваційних технологій.

Відомий факт, що попит створюють споживачі, а пропозицію – виробники. Але кожне підприємство-виробник у певній мірі може бути споживачем недостаючих у нього ресурсів. Відповідно, ринок визначає тенденції розвитку техніко-інформаційного середовища, а кожне окреме підприємство як частина ринку змушене або підлаштовуватись до цих змін, виготовляючи більш якісні і конкурентоспроможні товари, або ж сприяти зміні цих тенденцій, виступаючи у ролі розробника інноваційно-технологічних продуктів. Загальну схему взаємодії внутрішнього і зовнішнього організаційного середовища підприємства можна представити у вигляді схеми (рис. 1).

Як видно із схеми на рис. 1, функціонування як внутрішнього, так і зовнішнього організаційного середовища підприємства є невід’ємним від норм державного інформаційно-правового поля і загального світового інноваційно-технологічного простору. Так, здійснення набору персоналу і в цілому організаційного менеджменту повинно відбуватись у відповідності до державного законодавства щодо оплати праці і організації кадрової роботи на підприємстві, а товари (роботи, послуги) мають відповідати ДСТУ і міжнародним технологічним нормам якості.

Натомість, досягти відповідного рівня розвитку внутрішнього середовища не можливо без аналізу тенденцій розвитку світового товарного ринку, таких, зокрема, як державна політика у сфері ІТ-технологій, створення старт-апів, центрів трансферу технологій і підтримки наукової діяльності.

Рис. 1 – Схема взаємодії внутрішнього і зовнішнього організаційного середовища підприємства

Примітка: розроблено автором

Отже, розглянемо особливості формування внутрішнього середовища підприємства. Найбільш важливим елементом його є персонал, оскільки відомо, що новітні технології і якісна матеріально-сировинна база можуть використовуватися не ефективно, так як кваліфікація працівників не дозволяє їм виконувати відповідні виробничі дії. До того ж загальна організаційна культура підприємства у більшості випадків не відповідає вимогам ринкового оточення підприємства, причиною чого є низька мотивація працівників, зокрема, їх мотиви до трудової діяльності, що сформовані ще до їх прийняття на роботу у шкільні і студентські роки як безвідповідальне ставлення до навчального, а вже потім і трудового процесу.

Покращити якість трудових ресурсів підприємства можна такими шляхами:

- прийом претендентів на посади на основі конкурсного відбору;
- висування кваліфікаційних вимог до персоналу підприємства з часовою інтеграцією отримання результатів;

- підвищення кваліфікації працівників через систематичне проходження ними курсів або стажування;
- впровадження системи штрафів та дисциплінарних стягнень за не якісне виконання або ухилення від виконання посадових обов'язків;
- розроблення алгоритму розрахунку коефіцієнту трудової участі (КТУ) для більш точного врахування особистого внеску кожного працівника у загальну справу;
- використання адміністративно-демократичного стилю керівництва і праксеологічного типу організаційної культури, що дозволить більш ефективніше залучити працівників до управління розвитком підприємства та контролювати виконання ними посадових обов'язків;
- скорочення несанкціонованих перерв.

У вирішенні цього питання може стати в нагоді розроблення Корпоративного кодексу як збірника правил взаємовідносин на підприємстві, що містив би перелік посад, обов'язки працівників, рівні відповідальності, норми керованості, адміністративні і дисциплінарні стягнення, коефіцієнти трудової участі, напрями підвищення кваліфікації персоналу і кваліфікаційні вимоги до працівників.

Другим не менш важливим елементом внутрішнього середовища підприємства є технологія, а саме порядок, алгоритм виконання виробничих операцій щодо виготовлення товару (виконання робіт, надання послуг). Якщо ж підприємство прагне отримати належний рівень прибутковості на основі високої якості і, відповідно, конкурентоспроможності продукції, йому не слід забувати про систематичне оновлення технологічного бази виробництва. Без взаємодії із зовнішнім середовищем досягти цього не можливо. Звісно, що підприємство може самостійно здійснювати інноваційну політику, залучаючи інноваційно-технологічні продукти. Але більш раціональним було б створення Центру трансферу технологій при НАН України як головного координатора інноваційно-технологічних потоків з функціями моніторингу світового технологічного ринку, аналізу запитів вітчизняних підприємств і підбору для них обладнання[1].

Структура, а саме розподіл повноважень і норм відповідальності між працівниками підприємства залежить не стільки від соціальних, скільки від технологічних факторів, а саме масштабу виробництва, технології, наявності власної матеріально-сировинної бази, підпорядкованості іншим організаціям.

Цілі підприємства можна поставити на перше місце в ієрархії чинників його внутрішнього середовища, оскільки вони є тим, що визначає структуру, технологію і персонал, тим, що передує його створенню і розвитку.

Відповідно, виробничий процес і складові його підтримуючі не відбуваються без врахування особливостей функціонування інформаційно-технологічного середовища, а залежать від тенденцій його розвитку, але, в той самий час, формують його, створюючи інноваційно-технологічні продукти під дією все зростаючої конкуренції за споживачів.

Література:

1. Transfer of technology: UNCTAD Series on issues in international investment agreements (2001), UNITED NATIONS, New York and Geneva, 135 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-278-7-78>

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОМИСЛОВОСТІ В КОНТЕКСТІ СТАБІЛІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Степаненко Т. О.

*кандидат економічних наук
м. Харків, Україна*

На сучасному етапі розвитку промислового виробництва та в умовах економічної кризи актуальним питанням є визначення пріоритетних напрямів забезпечення енергоефективності та економічності виробничих процесів. Для цього мають впроваджуватись системні заходи з інноваційного оновлення виробництва, впровадження енергоощадливих технологій та альтернативних джерел енергії, цілеспрямована оптимізація всіх процесів. Забезпечення енергоефективності є одним із ключових пріоритетів державної економічної політики та політики забезпечення національної безпеки.

Важливість енергії у виробництві та економіці зумовлює необхідність дослідження ефективності її використання. Відповідно до наукових джерел енергоефективність розглядають як максимально